УДК 811.111’373.611’276.5:355.11

АНГЛОМОВНІ ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ СФЕРИ, УТВОРЕНІ ШЛЯХОМ СЛОВОСКЛАДАННЯ

Василенко Д. В., аспірант

Запорізький національний університет

Стаття присвячена дослідженню особливостей словоскладання англомовної військової лексики. Проблема словотворення розглядається в діахронічному аспекті.

Ключові слова: військові лінгвальні інновації, словоскладання, структурні моделі, семантичні зв’язки.

Василенко Д.В. АНГЛОЯЗЫЧНЫЕ ЛЕКСИЧЕСКИЕ ИННОВАЦИИ, ОБРАЗОВАННЫЕ ПУТЕМ СЛОВОСЛОЖЕНИЯ / Запорожский национальный университет, Украина.

Статья посвящена исследованию особенностей словосложения англоязычной военной лексики. Проблема словообразования раскрывается в диахроническом аспекте.

Ключевые слова: военные языковые инновации, словосложение, структурные модели, семантические отношения.

Vasilenko D.V. WORD-BUILDING PECULIARITIES OF NEW WAR COMPOUNDS IN ENGLISH / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article deals with some word-building peculiarities of new war compounds in English. The diachronic aspect of the problem of word-formation is revealed in the article.

Key words: war innovations, word-building, compounds, structural models, semantic relations.

Під словоскладанням розуміють процес і правила утворення слів шляхом морфологічного поєднання двох або декількох основ, що збігаються з самостійно функціонуючими словами. У результаті словоскладання утворюється складне слово, або композит. Цей спосіб словотворення досліджується багатьма лінгвістами, серед них – О. І. Смирницький, І. В. Арнольд, О. Д. Мєшков, П. М. Каращук, Д. І. Квеселевич, Г. Марчанд та інші. Вивчення процесів словоскладання пов’язано з вирішенням проблем ідентифікації складного слова, розмежування складного слова і словосполучення, значення складного слова, відносин між його компонентами, класифікації складних слів, опису їхніх моделей.

Словоскладання відіграє важливу роль у створенні номінацій загальнолітературної лексики і “спеціальних мов”, у тому числі фахової мови військової сфери. Воно є одним із продуктивних способів словотворення, який діє в англійській мові протягом багатьох століть і зберігає своє значення на початку XXI століття. Його роль поступово зростає. Як зазначають мовознавці, словоскладання за своєю продуктивністю стає головним способом англійського словотворення, починаючи з 80-х років XX століття [1, 29; 2, 10; 3, 102]. На наш погляд, актуальним є дослідження процесів словоскладання, які відбуваються у сфері військової лексики XX – початку XXI століття на різних етапах розвитку військового лексикона.

Мета нашої роботи полягає у встановленні закономірностей словоскладання в утворенні англомовних військових лінгвальних інновацій. Реалізація поставленої мети передбачає розв’язання таких завдань:

- розкриття ролі словоскладання в утворенні англомовної військової лексики (термінів і сленгізмів);
- виявлення активних моделей складних слів військової сфери;
- встановлення семантичних відносин між компонентами військових лінгвальних інновацій;
- визначення розбіжностей у процесі словоскладання військових термінів і військових сленгізмів.

Об’єкт вивчення – англомовні військові складні неологізми XX – початку XXI століття. Предметом аналізу є процеси словоскладання, що відбуваються у сфері англомовної військової лексики. Матеріалом нашого дослідження стали військові термінологічні і нетермінологічні лексичні одиниці, що увійшли до англійської мови протягом XX – на початку XXI століття і були зареєстровані англомовними словниками Д. Алджео [4], Р. Боуера [5], Вебстер [6], П. Діксона [7]. У статті наводяться приклади військових лінгвальних інновацій і приблизні дати їх входження до складу англійської мови.

Військовий вокабуляр складається з ядра – термінологічної лексики, і периферії – нетермінологічної, субстандартної лексики. Услід за В. М. Шевчуком під військовим терміном ми розуміємо “слово або словосполучення, що використовується для позначення певного спеціального поняття, яке відноситься до того, чи іншого розділу військової науки або до військової техніки” [8, 8] (*тут і далі переклад наш – В. Д.).* Поняття “військова субстандартна лексика” об’єднує різні соціально-функціональні класи слів, які використовуються в мовленні військових у неофіційному спілкуванні, а саме жаргонізми, сленгізми,

сленгова фразеологія. Мовний матеріал, що досліджується нами, розподіляється за тематичними групами: 1) військовослужбовці; 2) військові дії; 3) зброя; 4) військова техніка; 5) амуніція.

Лінгвальні інновації розподіляються за певними синхронними зрізами, які відповідають періодам війн за участю англо-американських військ та часовим відрізкам між військовими конфліктами XX – початку XXI століття (Таблиця 1). Виділення синхронних срізів грунтується на екстралінгвальних та інтралінгвальних ознаках змін окремих мовних явищ. Як зазначає Н. М. Ходакова, "цінність методу синхронних срізів полягає в тому, що співставлення послідовних зрізів дозволяє виявити мовні закономірності, зробити висновки про тенденції розвитку, висвітлити каузальні зв'язки в змінах різних мікросистем мови, показати темпи розвитку мовного явища, що досліджується" [9, 8]. Система мови являє собою безперервний процес перетворень. У деякі історичні періоди для неї характерними є інтенсивні зміни, а в інші – відносна сталість. Встановлення синхронних зрізів грунтується на виокремленні відрізків часу, які позначаються значними змінами, від таких, що характеризуються відносною стабільністю. Виникнення в мові значної кількості військових інновацій збігається з історичними моментами різких змін у суспільстві, у даному випадку, військових конфліктів.

Таблиця 1 – Розподіл військових лінгвальних інновацій у відповідності до синхронних срізів

Війни і військові конфлікти		**Синхрон-ні зрізи**	**Заг. кільк-ть військ-х тер-в**	**Складні військові терміни**		**Заг. кільк-ть військ. слів**	**Складні військові сленгізми**	
				заг. кільк-ть	**відсотки**		**заг. кільк-ть**	**відсотки**
		1900-13	33	23	70%	7	1	14%
World War I		1914-18	134	105	78%	263	108	41%
		1919-38	57	34	60%	6	4	67%
World War II		1939-45	374	186	50%	405	247	61%
The Cold War		1946-49	77	46	60%	7	3	43%
	The Korean War	1950-53	60	44	73%	135	82	61%
	The Vietnam War	1954-75	217	110	51%	449	211	47%
		1976-90	138	77	56%	135	70	52%
War on Terro-rism	**Gulf War I**	1991-95	105	53	50%	197	135	69%
	Afghanistan Campaign	2001	10	6	60%	-	-	-
	Gulf War II	2003-07	85	64	75%	12	5	42%
			1290	748	57%	1616	866	54%

Складні військові терміни відбивають, головним чином, зміни, які відбуваються у військовій науці і техніці, характерні для певних історичних періодів:

- *Перша світова війна – розвиток і удосконалення артилерії і авіації* (*air arm, aircraft carrier, air service, bomb bay, director control*);
- *Друга світова війна – подальший розвиток авіації, початок ракетобудування* (*air bomber*, *air drop, area bombing, pilotless bomb*);
- *Корейська війна – створення нових зразків авіаційної техніки, атомних боєголовок* (*air strike,air bomber, massive retaliation, nuclear warhead);*
- *В'єтнамська війна – впровадження гелікоптерів* (*assault support helicopter, helicopter battalion, helicopter delivery, helicopter aerial ambulance*);
- *Холодна війна – розробка атомної зброї, удосконалення ракет і ракетоносіїв* (*atomic age, intercontinental ballistic missile, intermediate range ballistic missile);*
- *Війна з тероризмом – виникнення високоточної зброї, основаної на новітніх комп'ютерних і цифрових технологіях* (*area denial weapon, guided bomb, armor-piercing bomb, precision-guided technology*).

Композити-сленгізми позначають військових і їхню службу, пов'язану з реаліями, що корелюють з війнами і військовими конфліктами (*Перша світова війна – basket case солдат, який втратив усі кінцівки, foot slogger піхотинець, leather bumper кавалерист; Друга світова війна – air hawk пілот, bedpan commando медичний працівник, deck ape матрос; Корейська війна – chair corps військовослужбовці, незайняті у бойових операціях, jet ace пілот-ас; В'єтнамська війна – boonie rat солдат, який проводить багато часу в польових умовах, brown bar другий лейтенант, cannon cocker артилерист; Холодна війна – Beltway bandit консультант, який працює на міністерство оборони, brown job військовослужбовець, chicken hawk прибічник війни, який сам навіть не служив в армії; Війна з тероризмом – airplane driver пілот, bullet-stopper солдат, weekend warriors резервисти*).

Складні військові сленгізми можуть утворюватися також для позначення зброї і техніки, боєприпасів і являють собою дуплети відповідних термінів (*Перша світова війна – big stuff великі снаряди, Big Bertha велика гармата, flaming coffin палаючий літак; Друга світова війна – air goose літак-амфібія, big jeep великий бомбардувальник, blotter machine кулемет; Корейська війна – big pickle атомна бомба, blast furnace реактивний літак, blow job реактивний літак; В'єтнамська війна – chopper гелікоптер, flying cow великий літак, dustoff медичний гелікоптер; Холодна війна – atomic cemetory могільник ядерних відходів, backpack nuke невеликий ядерний пристрій, brilliant pebbles бойові супутники; Війна з тероризмом – fast mover реактивний літак, force package літак, що несе ракети і бомби, ghost rider пілот літака Ф-117А*).

Структурно-семантичний аналіз військових лінгвальних інновацій свідчить про те, що словоскладання є головним способом словотворення у військовій сфері. Значною мірою цей факт зумовлюється аналітичністю мови, лексико-семантичними умовами, тобто здатністю двох іменників поєднуватися в атрибутивні словосполучення з метою передачі певного семантичного завдання [10, 93], а також дією принципу мовної економії при створенні військових номінацій, які характеризуються точністю значення лексичних одиниць.

За результатами нашого дослідження, 57% військових термінів-неологізмів і 54% військових неологізмів-сленгізмів XX – початку XXI століття утворюються шляхом словоскладання. Спостерігається коливання цифрових показників на різних синхронних зрізах, яке пояснюється зростанням кількості інновацій, що збігаються з періодами активних військових дій. Але, у цілому, мовний матеріал, що досліджується свідчить про збереження домінуючого характеру словоскладання у військовій підмові протягом минулого століття. Отже, екстралінгвальні чинники впливають на кількість новоутворень, а внутрішньомовні – зумовлюють головний спосіб словотворення.

Важливим завданням нашого дослідження є встановлення активних моделей, за якими утворюються складні військові інновації. Результати структурного аналізу свідчать про те, що найбільш продуктивною моделлю словоскладання у військовій підмові, як і в загальнолітературній мові, є сполучення основ іменників (модель **N + N**). При розгляді складних слів, створених за схемою **N + N**, постає питання невизначеності їхнього статусу, проблема співвідношення складного слова і словосполучення.

Більшість дослідників керуються семантичним критерієм і спираються на принцип "ізоляції значення" [11, 390]. До поняття семантичної і морфологічної ізоляції складного слова наближається запропонований О. І. Смирницьким критерій цілісності складного слова, який протиставляється роздільному оформленню словосполучення [12, 33]. Інший підхід до проблеми розмежування складного слова і словосполучення полягає в тому, що розподіл проводиться за трьома класами, один з яких має характеристики перехідного типу, і частково відповідає категоріальним ознакам як словосполучення, так і складного слова. Цей підхід грунтується на інформативній структурі і характері номінації новоутворень. Така класифікація отримала назву ономасіологічної. При вирішенні питання про віднесення того чи іншого комплексу до певного класу одиниць встановлюють характер реми, яка визначає інформативну структуру і характер номінації комплексу. Неінгерентність реми надає номінації комплексу роздільний неідіоматичний характер, що дає можливість розглядати комплекс як словосполучення. Інгерентність реми створює умови для цілісної ідіоматичної номінації комплексів, які можуть вважатися складними словами. Проміжною стадією процесу інтеграції словосполучення в складне слово є зближення, що знаходить матеріальне відтворення у словостягненні [13, 28].

У нашій роботі ми дотримуємось точки зору лінгвістів, згідно з якою вважається, що сполучення **N + N** повинно трактуватися як складне слово, оскільки "будь-яка послідовність двох іменників у загальному відмінку не може являти собою синтаксичної послідовності, тобто словосполучення, тому за принципом tertium non datur повинна розглядатися як складне слово" [10, 19].

Модель **N + N** є домінуючою в процесі утворення складних військових термінів-неологізмів і неологізмів-сленгізмів. Словоскладання за даною схемою створює можливості для номінації предметів і явищ дійсності. Клас іменників є основним у поповненні словникового складу військової підмови. Від загальної кількості складних слів-неологізмів, що досліджуються нами, іменники складають приблизно 90%. Найбільш продуктивною і активною моделлю є **N + N → N**:

- **N + N → N** ((*airburst, air war, ash can* (sl) (1920), *air alert* (1942), *assault rifle* (1975), *rocket scientist* (sl) (1994), *microwave weapon* (2003));
- **(N + N) + N → N** ((*air-raid shelter* (1920), *military-entertainment complex* (1995), *bunker-buster bomb* (2003));
- **N + (N + N) → N** ((*air cavalryman* (1920), *death ray bomb* (1975), *stealth fighter jet* (2000));
- **N's + N → N** (*aircraftsman* (1920), *bombardier's dream* (sl) (1942), *Mr Truman's war* (sl) (1954), *Mc Namara's line* (sl) (1965), *Jacob's ladder* (sl) (1970), *Noah's Ark Plan* (1985), *George Bush's Vietnam* (sl) (2004));
- **N + N er → N** ((*gravel cruncher* (sl) (1920), *dive bomber* (1935), *grass cutter* (sl) (1945), *airtrooper* (1958), *battle winner* (1991), *airplane driver* (sl) (1994), *al-Qaeda fighter* (2004));

- **N + N ing → N** ((*dazzle painting* (1920), *area bombing* (1945), *jungle-busting* (sl) (1955), *hip-shooting* (sl) (1994), *mouseholing* (2004)).

При словоскладанні за моделлю **N + N → N** похідне слово утворюється шляхом злиття двох самостійних слів (основ). Поняття словоскладання та основоскладання стають практично ідентичними. Іменники, побудовані за схемою **N + N → N**, можуть бути також структурно-складними (*bomb-disposal squad, home-front sniper* (sl), *fire-support base, bunker-buster bomb*)*: "The Tomahawks were followed by four bunker-buster smart bombs from the F-117s"* [Time, March 31, 2003] *"Після Томагавків з літаків Ф-117 були випущені бункеропробивні керовані бомби "*.

Продуктивним типом моделі **N + N → N**, найбільш характерним для утворення військових сленгізмів, є **N's + N → N**. У даному випадку підрядний іменник виступає у формі родового відмінка. Перший елемент двочлена може бути представлений іменником, який позначає живу істоту (людину (*Truman's folly*), тварину або птаха (*eagles' nest*)), міфологічну істоту (*dragon's teeth*), неживий об'єкт (*aircraftsman, hell's acres*). Як перший компонент даної структури може вживатися власне ім'я (*Maggie's drawers*): *"Senator Edward Kennedy, a frequent campaigner for Kerry, gave a speech last week calling Iraq "George Bush's Vietnam"* [Time, April 19, 2004] *"У своїй промові минулого тижня Сенатор Едвард Кеннеді, який виступає в підтримку Керрі у передвиборній кампанії, назвав Ірак "В'єтнамом Дж. Буша"*.

Активним типом словоскладання, за яким утворюється значна кількість військових неологізмів, також є **N + N er → N**. Характерною ознакою другого іменника бінарного сполучення виступає суфікс –er, за допомогою якого цей іменник був утворений. Такі комбінації іменників входять до складу як термінології, так і субстандартної військової лексики. Вони позначають дійову особу (*air bomber*), техніку та прилади (*airplane driver*), боєприпаси (*bomb aimer*). Перший компонент двочлена вказує на приналежність або місце знаходження другого об'єкта: *"They are patrolling the border against incursions by Taliban and al-Qaeda fighters"* [Time, October 11, 2004] *"Вони патрулюють кордони з метою запобігання вторгнення бійців Талібану і Аль-Кайди"*.

Продуктивним способом утворення складних іменників типу "основа іменника + основа віддієслівного іменника" є схема **N + N ing → N** (*bombcasting, precision bombing*). Компоненти цього бінарного сполучення виражаються першим іменником зі значенням частини тіла, місця, боєприпасів, або дії, та другим іменником абстрактної дії, процесу або стану. Наприклад, *"We are very careful because this person is wanted for a homicide bombing"* [The Atlanta Journal and Constitution, July 22, 1998] *"Ми насторожі тому, що ця людина розшукується за здійснення терористичного акту"*.

Існують певні семантичні закономірності поєднання основ іменників як компонентів складного слова. Проблема встановлення таких закономірностей полягає в тому, що складне слово має більшу інформативність, ніж просте. Разом з тим, загальне значення складного слова не є сумою значень його компонентів. Воно дорівнюється логічному добутку ознак, які містить у собі семантична структура складових компонентів [14, 118].

У процесі утворення складних слів важливим є питання семантичного наповнення структурних моделей. У більшості випадків перший компонент структурної моделі **N + N → N** уточнює, конкретизує значення іншого елемента. А. Томсон і А. Мартіне пропонують класифікацію двокомпонентних лексичних одиниць за типом значення, на яке може вказувати перший компонент структури [15, 32]. У цілому, військові неологізми, утворені шляхом словоскладання, підпорядковуються принципам цієї класифікації, згідно з якою перший компонент двочлена може вказувати на:

- *місцезнаходження другого компонента* (*beach-head* (1935) *плацдарм висадки морського десанту*, *silo sitter* (1965) *солдат, місцем служби якого є шахти запуску ракет*, *headquarters pukes* (sl) (1998) *допоміжний штат військових у тилу*, *air jockey* (sl) (2006) *пілот літака винищувача*);
- *приналежність предмета або явища, вираженого другим іменником, предмету або явищу, вираженому першим* (*aviator glasses* (1965) *окуляри пілота*);
- *матеріал, з якого зроблено предмет* (*lead pill* (sl) (1941) *куля*, *oil bomb* (1947) *запалювальна бомба*, *plastic bomb* (1955) *пластична бомба*, *nail bomb* (1970) *вибуховий прилад, нашпигований металевими предметами*, *Bronze Star* (1991) *Бронзова Зірка*);
- *час, коли має відбутися подія або явище, що виражається другим компонентом* (*Sunday punch* (sl) *вирішальний бій*, *Saturday while* (sl) (1950) *звільнення на берег (із суботи до понеділка*);
- *призначення об'єкта, вираженого другим іменником* (*battle dress* (1935) *бойова форма одягу*, *bomb shelter* (1935) *бомбосховище*, *jump boot* (1946) *черевик парашутиста*, *grenade launcher* (1960) *гранатомет*, *all-terrain vehicle* (1995) *транспортний засіб, здібний пересуватися на будь-якій місцевості*);
- *будь-який інший зв'язок між елементами структури* (*parachute bomb* (1941) *парашутна бомба*, *kill box* (1998) *дільниця району цілі*, *sandbox express* (sl) (2000) *будь-який транспортний засіб у пустелі*).

Аналіз семантичних відносин між елементами моделі **N + N → N**, за якою утворюються військові лексичні одиниці, дозволяє виокремити також такі ознаки, як форма та колір предмета, вираженого другим

елементом, на які вказує перший компонент двочлена (*bell tent* (sl) (1941) *намет у формі дзвона*, *artichoke suit* (sl) (1994) *форма коричнево-зеленого кольору*, *chocolate chips* (sl) (1998) *форма з коричневими плямами, схожими на крихти шоколаду*).

Значна кількість двочленних військових неологізмів мають своїм першим елементом антропоніми- власні ім'я:

- *прізвище або ім'я людини (винахідника зброї або техніки – Lewis gun ручний кулемет Льюіса* (І. Льюіс, 1858-1931, *американський солдат і винахідник*), *mills grenade ручна граната Мілса* (*В. Мілс*, 1856-1932, *англійський винахідник*); *політичного діяча – Potemkin site* (sl) (1980) *удавана / несправжня ракетна база* (*Потьомкін*, 1739-91, *російський державний діяч*), *Molotov cocktail, Molotov breadbasket імпровізована запалювальна зброя, запальна суміш* (*В. Молотов*, 1890-1986, *російський державний діяч*), *Eisenhower jacket піджак Айзєнхауера* (*Айзєнхауер*, 1890-1969, *американський генерал і державний діяч*), *Saddam line лінія Саддама* (*Саддам Хуссейн*, 1937-2006, *іракський політичний лідер*; *президент* 1979-1994), *військового – Van Fleet load* (sl) *масований артилерійський вогонь* (1954) (*Ван Флiт*, 1892-?, *американський генерал*), *Schwarzkrieg* (sl) *повітряна війна в Перській затоці* (1994) (*Шварцкопф*, *американський генерал)*, *видавця – Baedeker invasion*, *Baedeker raids* (sl) (1945) *вторгнення до Сіцілії* (*К. Бедекер,* 1801-59*, книговидавець*));
- *географічні назви* (*Manhattan Project* (1945) *Проект Манхеттен* (*створення атомної бомби*), *Tokyo tanks* (sl) (1945) *додаткові баки з паливом у літаку* (завдяки якому *можливо дістатися Токіо* (*тобто, віддаленого місця*)), *Niagara onion* (sl) (1945) *сльозоточива бомба*, *Baghdad Buffoon* (sl) (1994) *Саддам Хуссейн*);
- *ім'я вигаданих персонажів фільмів, книг тощо* (*Neptune aspirin* (sl) (1945) *глибинна бомба*, *St. Vitus davenport* (sl) (1945) *танк*, *Mickey Mouse boots* (sl) (1954*) важкі гумові черевики солдатів, John Wayne cookies* (sl) (1970) *печиво, що входило до раціону солдатів*, *Gulliver effect* (sl) (1990) *перемога кількох невеликих об'єктів над одним великим*, *Rambo rag, Rambo stuff* (sl) (1994) *екіпіровка і манера поведінки Рембо*, *Nintendo effect* (sl) (1995) *телевізійне зображення бомбардування Іраку, схоже на звуко-зорові ефекти комп'ютерної гри, розробленої компанією Нінтендо*).

Антропоніми, які беруть участь у створенні неологізмів військової сфери, включають власні імена широко відомих реальних або вигаданих осіб. Загальновідомі факти утворюють семантику найменування і стійко пов'язуються з конкретним антропонімом, що дозволяє вживати неологізм, побудований, за його допомогою, без додаткового пояснення.

Серед військових складних двокомпонентних неологізмів поширеними є лексичні одиниці, утворені за моделлю **Adj + N → N**. Цей тип словоскладання посідає друге місце за кількістю новотворів. Модель **Adj + N → N** є продуктивною у сфері військової термінології, а також у субстандартній лексиці. Біля 26% військових складних сленгізмів і 21% військових складних термінів будуються за цією моделлю. Перший елемент військових термінів, виражений прикметником, визначає певні характеристики суб'єкта, об'єкта або дії, які передаються другим компонентом (*strategic retreat* (1920), *atomic age* (1946), *ballistic missile* (1950), *technical sergeant* (1975), *general war* (1980), *assymetric conflict* (1991)).

Семантичний аналіз першого елемента сленгізмів дає можливість встановити найбільш частотні прикметники, які вживаються в сполученнях "прикметник + іменник" і утворюють словотвірні ланцюжки. Ці лексичні одиниці створюють антонімічні пари, що виявляють комбінаторику з іменниками:

big *(boy / push / stuff / ticket / friend / show / switch / bullet) –* ***little*** *(Archibald / Bertha / poison / friends / switch / people)*;
fast *(freight / mover) -* ***slow*** *(flyer);*
heavy *(dough / arty) –* ***light*** *(hands / colonel);*
old *(issue / shaky) –* ***new*** *(wheeze / wrinkle / war);*
hot *(pilot / plane / spot / stuff / pursuit / biscuit / line / turn / war) –* ***cold*** *(war / feet / steel)*;
long *(Tom / green line) –* ***short*** *(stick / rounds / gun);*
smart *(bomb / decoy) /* ***brilliant*** *(pebbles) –* ***stupid*** *(missile);*
hard *(spot / stand / body / kill) –* ***soft*** *(target / head / skill);*
full *(pack / bird / bull) –* ***empty*** *(case / hole).*

Дані приклади підтверджують висновки лінгвістів про те, що "коло прикметників, які зустрічаються в моделі **Adj + N → N**, є обмеженим. Як правило, це односкладові прикметники германського походження" [16, 153]. Отже, на відміну від військових термінів-композитів, що допускають широку варіативність першого компонента, вираженого прикметником, військові складні сленгізми включають до свого складу типові лексичні одиниці, які характеризуються виразністю і лаконічністю форми.

Структурно-семантичний аналіз складних слів виявив також можливість утворення багатокомпонентних комбінацій у військовій підмові, таких як:

Chinese three-point landing (sl) (1946) (**Adj + N + N → N**),
cowboy-and-Indian tactics (sl) (1954) (**N + and + N + N → N**),
intermediate range ballistic missile (1970) (**Adj + N + Adj + N → N**),

Nuclear Test-Ban Treaty (1975) (**Adj + N + N → N**),
fourth generation warfare (1990) (**Num + N + N → N**),
nap-of-the-earth (sl) (1975) (**N + Prepositional Phrase → N**).

Багатокомпонентні комбінації існують як у стандартній, так і в субстандартній підмові. Але вони більш характерні для військової термінології, яка відображає постійний процес спеціалізації. До слів, що виражають певні спеціальні поняття військової справи, додаються характеристики, які відображають процес спеціалізації, внаслідок чого утворюються сталі сполучення слів. Утворення багатокомпонентних військових термінів зумовлюється необхідністю дати найменування більш конкретному в порівнянні з родовим, видовим. Як зазначає Н. В. Єгоршина, однією з головних причин виникнення декількаслівних термінів є семантична недостатність мовного знака, яка зумовлюється як лінгвальними, так і екстралінгвальними чинниками. "Лінгвістична необхідність ускладнення тіла мовного знака полягає в тому, що в якості імені конкретного денотата вживаються слова широкого референціального віднесення, які мають інформаційну недостатність у терміносистемі, що досліджується. Нові складні референти не можуть точно передаватися існуючими термінами. Вищезазначена семантична недостатність призводить до необхідності використання різного роду субкатегоризаторів, які звужують і уточнюють референцію мовного знака і одночасно ускладнюють його тіло, чим сприяють утворенню декількаслівних термінів більш складної структури" [17, 21].

Проведене дослідження процесів словотворення у сфері військової лексики дозволяє стверджувати, що словоскладання є головним способом утворення військових лінгвальних інновацій, який залишається домінуючим протягом XX століття. Структурний аналіз військових лексичних одиниць не дає можливості виокремити таку модель, яка була б характерною тільки для військових термінів або для військових сленгізмів. Цей факт підтверджує висновки Л. Соудека про те, що в системі словотворення майже не існує структурних елементів, які б вважались приналежністю тієї чи іншої підсистеми [18, 147]. Моделі складних слів-неологізмів – військових термінів і сленгізмів – виявляють значну структурну єдність словоскладання. У стандартній і нестандартній лексиці превалює модель **N + N → N**.

Проте мовний матеріал, який аналізується, виявляє окремі характеристики, що є притаманними в більшій мірі військовій стандартній, ніж військовій субстандартній лексиці, зокрема, наявність значної кількості багатокомпонентних лексичних одиниць, які утворюються за різними моделями. Більш високу частотність у нестандартній, ніж у термінологічній лексиці, має модель **Adj + N → N**, що може пояснюватися комунікативною специфікою сфери невимушеного неофіційного спілкування, настановою на експресивність.

Слід зазначити, що складні неологізми характеризуються можливістю переосмислення значення окремих компонентів, тому загальне значення композитів не є простою сумою прямих значень лексем, які входять до них. Очевидно, найбільші розбіжності в процесі утворення військових неологізмів-термінів і військових неологізмів-сленгізмів виявляються не на структурному, а на семантичному рівні. Тому перспективним представляється дослідження семантичних засобів номінації у сфері військової термінологічної і нетермінологічної лексики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка. – М.: Высш. школа, 1989. – 125 с.
2. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу англійської мови в 80ті -90ті роки XX століття. Дис... доктора філол. наук: 10.02.04. – Київ: Київський ун-т ім. Т. Шевченка, 1999. - 370 с.
3. Жлуктенко Ю. А., Татутян А. Б. Серийные аналогические неологизмы как проблема перевода // Теория и практика перевода. – Вып. 11. – К.: Вища школа, 1981. – С. 101-107.
4. Algeo J. Fifty Years Among The New Words. A Dictionary of Neologisms. – Cambridge University Press, 1991. – 257 p.
5. Bowyer R. Campaign. Dictionary of Military Terms. – Macmillan, Bloomsbury, 2004. – 280 p.
6. Webster's Unabridged Dictionary. – N.Y.: Random House, 2001. – 2230 p.
7. Dickson P. War Slang. American Fighting Words and Phrases from the Civil War to the Gulf War. – N.Y., 1994. – 403 p.
8. Шевчук В. Н. Производные военные термины в английском языке. Аффиксальное производство. – М.: Воениздат, 1983. – 231 с.
9. Ходакова Н. Н. Квалификативное составное именное сказуемое со связкой "be" в английском языке 8-17 вв. (К вопросу о синхронных срезах для синтаксического элемента в истории языка): Автореф. дис ... канд. филол. наук: 10.02.04. – М.: Моск. пед. институт ин. языков им. М. Тореза, 1974. – 22 с.
10. Мешков О. Д. Словосложение в современном английском языке. – М.: Высшая школа, 1985. – 187 с.

11. Пауль Г. Принципы истории языка. – М.: Изд-во ин. лит-ры, 1960. – 390 с.

12. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1956. – С. 33.

13. Квеселевич Д. И. Интеграция словосочетания в современном английском языке. – К.: Вища школа, 1983. – 84 с.

14. Степанова М. Д. Словообразование и семантические системы // Структурно-типологическое описание современных германских языков. – М., 1966. – С. 118.

15. Thomson A., Martinet A. A Practical English Grammar. – Oxford University Press, 1986. – 486 p.

16. Бортничук Е. Н., Василенко И. В., Пастушенко Л. П. Словообразование в современном английском языке. – К.: Вища школа, 1988. – 263 с.

17. Егоршина Н. В. Несколькословные термины в военном подъязыке (ономасиологический аспект): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.19. – М.: Военный университет, 1995. – 23 с.

Soudek L. Structure of substandard words in British and American English. – Bratislava, 1967. – 160 p.